

corrent com fr. *-ai*, ni tan sols provava Wartburg d'explicar-ho. En el DCEC (1, 373) davant l'embullat problema, vaig acceptar la conclusió de principi de Wartburg, i suggerint algun expedient fonètic per atenuar la inversemblança, però sense canviar a fons l'exposició del meu antecessor.

És de creure que en el nostre coneixement tan deficient de la història i origen de les formes britòniques, i havent mancat fins ara de dades sobre les del celta continental, no podem aspirar a una solució ferma i completa, però sí a assenyalar el rumb d'una explicació més lògica i coherent.

Encara que tothom ha admès que entre les formes cèltiques és *banadl* la primitiva i *balazn* (< *-adn*) resultaria d'una metàtesi, aquest postulat no es basa en cap motiu real, car si es dóna el cas que el bretó mj. *alazn* 'alè' és metàtesi del gallès *anadl*, irl. ant. *anal* id. (germans de *ἀνεμος*, ll. *balare* i *anbelare*, scr. *áni-ti*, etc.), i el bretó mj. i mod. *mala(z)n* 'garba' ho és del còrn. *manal*, cèlt. **MANATLO*- id. (Pok., IEW, 740.38), no existeixen menys casos oposats, i la metàtesi és íntegrament un procés reversible.

L'afirmació de Wartburg i Oscar Bloch que hi hagué una mateixa metàtesi *-nl* > *-ln*, independent però igual i repetida, produint-se en llengua bretona i en tots els parlars francesos, era ja un supòsit inversemblant; però ara consta que també hi ha inicial *BAL-* en tota l'amplitud d'Espanya, des del Mediterrani fins a Galícia, i en formes ben arrelades i independents de les gallo-romàniques: evidentment l'única cosa versemblant és que tant en el celta continental com en l'insular, s'ha de partir d'una arrel *BAL-* i no pas *BAN-*, i admetre que són el ky. *banadl* i el còrn. ant. *banathel* les formes metatitzades. En la mateixa Bretanya és inexacta la dada de Wartburg que estigui tan arrelada una cosa com l'altra, car *banal* només apareix en un raconet del domini, el dialecte de Vanes, mentre que *balazn* 'ginesta' és ja la forma del bretó mitjà, i de *balaenn* 'escombra' ja hi ha vella documentació (Ernault); per altra part el trégorois *baelan* 'ginesta' i *balen* 'escombra' fou registrat per Giese en els Monts d'Arrée (VKR IV, 355). L'alteració en *-nadl* s'explica molt senzillament perquè *-ATLO-* és un sufix molt productiu en cèltic, i els mots en *-adn* són força menys nombrosos; cosa que ja bastava per provocar l'alteració, i a això s'afegia la influència del bretó mitjà *benaff* 'tallar', irl. ant. *benand* 'colpir' (Pok., IEW, 117); però les formes romàniques són un indicatiu irrecusable que en el Baix Imperi ja es deia *BAL-*.

És clar que per llevar-nos tots els dubtes, convindria saber l'etimologia del mot cèltic, sobre la qual poc ens han dit els especialistes: Pedersen confirma solament (Vgl. *Gramm. d. k. Spr.* I, 135) que és estrany al celta goidèlic, i tant Pokorny (IEW) com Walde (LEW) s'abstingueren d'estudiar-la. De bon antuvi reconec que no es veu cap arrel verbal indoeuropea que ens l'expliqui.¹² Però en canvi crida l'atenció la semblança de *baladn* amb el gr. *βάλανος* i la seva família, provinent d'un *GW^oL^oNO-* indoeuropeu, d'on surt el nom de l'aglà (i en part de l'alzina)

en moltes llengües indoeuropees: a part del grec, el ll. *glans*, *-dīs*, l'arm. *kalin*, l'esl. comú (proto-eslau **želandi*),¹³ i encara que el lit. *gilėndra* és en general 'gran collita de fruits' és fàcil que de primer vagi ser 'collita d'agllans', com sigui que la *gire* o selva lituana, generalment de roures i alzines, ocupa la major part del territori nacional; altrament el nom bàltic d'aquest fruit prové d'una forma més simple de la mateixa arrel (pruss. *gile*, lit. *gylė*, letó *dzilē* (Pok., IEW, 472.3).

Ara bé, segons la fonètica del celta britònic i continental, el resultat de *GW^oL^oNO-* havia de ser *balan-* com en grec, i així mateix, coincidint el llatí, l'eslau i el bàltic en una amplificació dental (*GW^oL^oN^oDI-* o alguna cosa per l'estil) bé podríem esperar un resultat com **baland-* en el cèlt., del qual el tipus cèltic insular *baladn* podia no ser més que una transposició fonètica.

Doncs bé, és sabut que els noms de plantes han passat sovint, en la vasta família indoeuropea, a designar espècies molt diferents. Recordem casos com aquests que cito a l'atzar: gr. *φηγός* 'alzina' = ll. *fāgus* 'faig'; la correspondència del ll. i gallo-britònic *betull* (la 'bedoll' és 'pollancre' en còrnic i 'boix' en irlandès; la del ll. *fraxinus* 'freixe' és 'bedoll' en sànscrit, balto-eslau i germànic; la del gr. *kástanos* 'castanyer' és roure en gal; la del cast. *álamo* és 'om' en moltes llengües, 'ginebre' en balto-eslau, 'cedre' o 'pi' en armeni i en grec, 'moixera' en el substrat francès, 'vern' en germànic, llatí i el substrat castellà (sense més que variants suffixals), etc.

Això mateix és el que s'esdevenia en noms de vegetals no arboris: *kálamos* 'canya' és 'rostoll' en llatí i germ., 'palla' en balto-eslau i cèltic, 'junc' en tocari; l'esl. *proso* i pruss. ant. *prassan* 'mill' són germans del grec *práson* 'porro' i del ll. *porrum*; el nom grec (*mélon*) i llatí de la 'poma' respon a l'hitita *maḫla* 'cep de vinya'; el de la maduixa en llatí correspon gr. *rhax*, nom del raïm; el del raïm en llatí és 'baia, fruiteta' en balto-eslau; al ll. *iuncus* i els seus germans cèltics respon en germànic i en un compost llatí el del 'ginebre';¹⁴ el ll. *prunus* 'prunera' ha donat l'it. *pruno* 'gatosa'; sobretot quan es tracta de plantes desconegudes en la pàtria dels indoeuropeus, el cas és normal (scr. *aravidam* 'lotus' = gr. *erébinthos*, a. alem. ant. *araweiz* 'cigró'), i les diverses varietats de 'ginesta' són rares o estranyes a les planes de l'Europa oriental, però fan un gran paper en els garrigals i landes britàniques, en els Pirineus, etc.

Els indoeuropeus que hi arribaven havien d'anomenar-les, d'una manera o altra, amb noms de plantes que coneixien i que s'hi assemblaven en això o allò. Totes les varietats de la ginesta són lleguminoses que produeixen una fruiteta a manera de llegum, més o menys comparable a una aglà, com la que fa el *sorothamnus purgans*, ben diferent d'una aglà de roure, ben cert, no tant de l'aglaneta del garric, de la fruiteta del coscoll, que al capdavant també són formes d'aglà; i la tavella del bàlec, que no ho és pas una aglà, no deixa de recordar-ne bastant la forma, i és relativament gran i ben conspícua. No hi ha, doncs,